

Jaarplan en begroting 2023





Colofon

© Stichting Werelderfgoed Kinderdijk

Plaats en datum: Kinderdijk, 7-12-2022

Versie: 1.0

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk

Overwaard 2

2961 AT, Kinderdijk

info@kinderdijk.nl

www.kinderdijk.nl





1. Voorwoord

In 2023 vieren we dat Werelderfgoed Kinderdijk al 25 jaar op de UNESCO Werelderfgoedlijst pronkt. Een periode waarin het prachtige molencomplex de status van een van de meeste bekende en bezienswaardige Werelderfgoederen in het Koninkrijk der Nederlanden heeft verworven. En waarbij de organisatie zich steeds verder heeft ontwikkeld. Met de realisatie van de nieuwe entreezone in 2019 en het verbeteren van het bezoekersmanagement in de brede zin kunnen we het groeiende bezoek ook steeds beter ontvangen.

Daarbij is de verwachting dat in 2023 het (inter-) nationale toerisme verder aantrekt en dat ook het (waardevolle) bezoek aan Kinderdijk substantieel zal groeien.

Tegelijk is er een toenemende aandacht voor ons bijzondere erfgoed, dat wordt verteld middels het Verhaal van Kinderdijk. Investeren in het behoud en het presenteren van dit erfgoed zorgt voor een kwaliteitsimpuls voor het gebied en borgt het behoud van het erfgoed voor de langere termijn.

Dit jaarplan en deze begroting zijn een afspiegeling van de ambities die we hebben.

P.J.H. van Steenbergen

Directeur - bestuurder



2. Kaders

Het molencomplex van Kinderdijk-Elshout staat symbool voor 700 jaar watermanagement in het Nederlandse rivierengebied. Kinderdijk is op 6 december 1997 op de Werelderfgoedlijst geplaatst. Nu, 25 jaar later is het unieke watermanagementgebied uitgegroeid tot een toeristische trekpleister van internationale allure.

Outstanding Universal Value's

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk is door UNESCO aangewezen als site-holder voor het molencomplex Kinderdijk-Elshout. Bij de aanwijzing door UNESCO zijn voor Kinderdijk de zogenaamde uitzonderlijke universele waarden (Outstanding Universal Value's of OUV's) benoemd, die als basis dienen voor de aanwijzing en instandhouding van Kinderdijk als UNESCO Werelderfgoed:

1. Het molennetwerk van Kinderdijk-Elshout is een buitengewoon landschap gemaakt door de mens, dat een krachtig bewijs in zich draagt van menselijk vernuft en standvastigheid, gedurende bijna een millennium, in het afwateren en beschermen van een gebied door de ontwikkeling en toepassing van een hydrologisch systeem.
2. Het Kinderdijk-Elshout molennetwerk met zijn historische 'hoge en lage poldergebieden met natuurlijke afwatering', watergangen, molens, molenvlieten, gemalen, uitlaatsluizen en waterschapshuizen is een uniek voorbeeld van de Nederlandse technische ontwikkeling van de afwatering die is gekopieerd en toegepast op veel plekken in de wereld.
3. Het Kinderdijk-Elshout molennetwerk is een extreem ingenieus hydraulisch systeem dat tot op de dag van vandaag functioneert. Dit systeem maakte het door de eeuwen heen voor de mens mogelijk om zich hier te vestigen en grote delen van het veenlandschap te cultiveren. Het is nationaal en internationaal het enige voorbeeld van deze schaal, het is daardoor een uniek en bijzonder voorbeeld van zowel een architectonisch ensemble als een cultureel landschap, dat typerend is voor Nederland en een significante fase in de menselijke geschiedenis illustreert. De Commissie stelde vast dat de site wordt gevormd door een uitzonderlijk, door mensen gemaakt landschap. Dit landschap draagt een krachtig stempel van menselijk vernuft en vastberadenheid in waterafvoer en bescherming van het land door middel van waterbouwkundige technieken, en dit over een periode van bijna 1000 jaar.

Doelstellingen Stichting Werelderfgoed Kinderdijk

De SWEK is specifiek opgericht als gevolg van de Werelderfgoed status. De stichting heeft conform haar statuten de volgende vier doelstellingen:

- Het in stand (doen) houden van molens en opstallen in het molengebied Kinderdijk die geheel of gedeeltelijk zijn aangemerkt als beschermd monument als bedoeld in de Monumentenwet 1988 (thans: Erfgoedwet);
- Behouden en conserveren van het molengebied Kinderdijk als (cultuur)historisch- en natuurmonument;
- Bevorderen van de publieke presentatie en de toegankelijkheid van het Werelderfgoed Kinderdijk, binnen de context van de huidige gebiedskenmerken, zijnde de historie, de cultuur en de natuur (instandhouding van het huidige unieke karakter en de identiteit, zonder aantasting van de cultuur-, landschappelijke en natuurhistorische waarden);
- Bevorderen van kennisoverdracht omtrent het Werelderfgoed en de (historische) functie van de molens en waterstaatswerken, en het verrichten van al wat hiermee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.



Toekomstvisie 2021

In 2021 is een toekomstvisie vastgesteld. De SWEK wil van Kinderdijk een volwaardig Werelderfgoed maken. De missie zoals geformuleerd in de toekomstvisie luidt:

Kinderdijk zet in op een volwaardig Werelderfgoed. In 2030 zijn we een voorbeeld in de wereld als het gaat om erfgoedbeheer alsmede als het gaat om de ontvangst van bezoek. Waardevol bezoek gaat hand in hand met kwalitatief hoogwaardig erfgoedbeheer, leefbaarheid en ecologie. Stakeholders zijn trots op het unieke Werelderfgoed.

De Toekomstvisie bestaat uit de volgende vijf elementen:

1. Integraal Gebiedsbeheer
2. Bewaken en uitdragen OUV's
3. Focus op de Waardevolle Bezoeker
4. Excellent bezoekersmanagement
5. Verbonden met de omgeving

Gebiedsperspectief en uitvoeringsprogramma 2020-2025

De samenwerkende partijen in Kinderdijk, zijnde de gemeenten Molenlanden en Alblasterdam, Provincie Zuid-Holland, Waterschap Rivierenland, Rijksdienst voor het Culturele Erfgoed en de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk, hebben in 2019 een gebiedsperspectief vastgesteld. De in het gebiedsperspectief geformuleerde ambitie luidt:

UNESCO Werelderfgoed Kinderdijk wordt het eerste icoon in de wereld waar het ontwikkelen van de toeristische hotspot samengaat met het verbeteren van de leefbaarheid, het behouden van de beleving, authenticiteit, rust, ruimte en het versterken van de natuur.

Gekoppeld aan deze gebiedsvisie hebben de partijen een uitvoeringsprogramma vastgesteld met activiteiten/projecten die deze ambitie richting geven. Het uitvoeringsprogramma bestaat uit de volgende drie lijnen:

1. Lijn 1: Beleving
 - Het verhaal van Kinderdijk;
 - Het draagkracht onderzoek;
 - Onderzoek naar consequenties van bewoning;
 - Beheersplan Natura 2000 gebied e.o.
2. Lijn 2: Dorp in de luwte
 - Omgevingsplan;
 - Herontwikkeling Entreezone (stedenbouwkundig plan, waterentree);
 - Herinrichtingsprojecten Molenstraat, Molenkade/Blokweerschekade, Boezemkade.
 - Toekomstvisie Kinderdijk Dorp in de Luwte.
3. Lijn 3: Grip op bezoekersstromen
 - Bezoekersmanagement Westrand Nieuw-Lekkerland, Transferium Alblasterdam, Last mile vervoer)
 - Vergunningparkeren.
 - Beperken toegankelijkheid voor het gebied.
 - Openbaar vervoer.

Thans wordt invulling gegeven aan het uitvoeringsprogramma.



3. Jaarplan 2023

Het jaarplan 2023 staat in het teken van het integraal doorontwikkelen van het Werelderfgoed Kinderdijk op het gebied van erfgoed, duurzaam toerisme en zeker ook organisatieontwikkeling. Hieronder volgen eerst de speerpunten voor 2023 en daarna per organisatieonderdeel de belangrijkste activiteiten en projecten.

a. Speerpunten 2023

Duurzaamheid

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk gaat in 2023 een duurzaamheidsplan opstellen. Duurzaamheid voegen we toe als onderdeel van de toekomstvisie van de SWEK en gaat in alle facetten van de organisatie een prominente rol spelen. Duurzaamheid heeft daarbij niet alleen betrekking op het erfgoed en beheer, ook zetten wij in op duurzaam toerisme.

Onderdelen van het duurzaamheidsplan zullen worden:

- Verduurzaming van het Werelderfgoed. Dit betreft zowel de monumenten als ook het totale gebied.
- Implementatie van het Verhaal van Kinderdijk, waarmee Kinderdijk ook het verhaal gaat vertellen van de toekomst, zoals klimaatadaptatie, duurzaam polderbeheer en verbetering van de biodiversiteit.
- Terugdringen van de energiebehoefte.
- Duurzaam bezoekersmanagement (onder meer duurzaam vervoer over water).
- Zero waste.
- Verduurzaming van het toeristisch product en de retail.

Voor het ontwikkelen van dit plan wordt een externe projectleider ingeschakeld, die samen optrekt met de interne organisatie. De interne organisatie moet de implementatie voor haar rekening nemen. Eventuele kosten en investeringen worden binnen de huidige begroting gefinancierd en voor grote investeringen worden vanaf de begroting 2024 middelen gezocht.

Organisatieontwikkeling

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk is en blijft een vrijwilligersorganisatie ondersteund door een kern van professionals, die ook verantwoordelijk is voor beleidsontwikkeling en -uitvoering. De organisatie heeft in de jaren voor de coronacrisis een flinke ontwikkeling doorgemaakt met stijgende bezoekersaantallen en is meer gaan leunen op de professionele organisatie. Met de komst van de nieuwe entree met bezoekerscentrum is in 2019 een stap voorzien in de organisatieontwikkeling. Daarna trad de coronacrisis in. In de jaren van de coronacrisis heeft de organisatie moeten afschalen en heeft de organisatieontwikkeling ook stilgestaan. In het jaar 2022 zijn de bezoekers weer teruggekeerd en hebben we met vereende krachten de operatie opnieuw gestalte gegeven. Met de lessen van 2022 ontwikkelen we de organisatie verder. Dit betekent dat we zowel op kwantitatief gebied als op kwalitatief gebied investeren in onze organisatie. Zowel ten aanzien van de vrijwilligers als ook de professionals. Aandachtspunten zijn:

- Werving en inzet van vrijwilligers.
- Het vormen van een opleidingsbeleid voor vrijwilligers en professionals.
- Het digitaliseren van werkprocessen.
- Het doorontwikkelen van een functionerings- en beoordelingscyclus.



b. Activiteiten en projecten Erfgoed en Beheer

Uitwerken van het erfgoedbeleid

In 2022 is het erfgoedbeleid voor Werelderfgoed Kinderdijk vastgesteld. Hierin zijn ambitieuze plannen opgenomen ten aanzien van het onderhoud, beheer en uitdragen van het bijzonder erfgoed dat het molencomplex Kinderdijk-Elshout is. In 2023 ligt de nadruk op het in kaart brengen van de waarden van het Werelderfgoed en in het bijzonder van de monumenten (19 molens en het Wisboomgemaal).

Museumbeleid

In 2023 wordt een museumbeleid gestart. Enerzijds wordt werk gemaakt van het versterken van de museale presentatie van de bezoeklocaties in het Werelderfgoed Kinderdijk. Daarbij gaat het naast de grote projecten (zie later) om het verbeteren van de educatieschuur en het molenerf van Overwaard molen 4 en later ook de erven van museummolens Blokweer en Nederwaard.

In 2023 wordt gestart met het in kaart brengen en vastleggen van de collectie die toebehoort aan het Werelderfgoed. Hiervoor is een collectieregistratiesysteem aangeschaft.

Topdesk als managementtool

In 2022 is de onderhoudsapplicatie Topdesk geïmplementeerd. Topdesk wordt in 2023 een managementtool die we actiever gaan gebruiken en daarmee gaan we ook sturen op het tijdig verwerken van meldingen rondom beheer en onderhoud. Dit moet leiden tot het verkorten van de afhandelingstijd van bedoelde meldingen. Dit geldt zowel voor interne meldingen als externe meldingen (van molenbewoners).

Onderhoud molens

Ten aanzien van het onderhoud van de molens zijn we in 2022 gestart met het meer in eigen beheer nemen van het onderhoud. Een deel van het kleine onderhoud wordt in eigen beheer uitgevoerd en binnen de eigen organisatie worden molenmakers opgeleid. Daarnaast maken we gebruik van gespecialiseerde bedrijven voor het molenonderhoud, waaronder molenmakers en rietdekkers.

Qua onderhoud staan de volgende grote zaken op de planning:

- Nederwaard molen 5: molen geheel schilderen;
- Overwaard molen 1: betimmering schepruimte vervangen;
- Overwaard molen 4: molen geheel schilderen;
- Overwaard molen 6: molen geheel schilderen;
- Overwaard molen 6: buitenroede vervangen;
- Overwaard molen 7: drie velden riet vervangen;
- Overwaard molen 8: beide roeden vervangen;
- Lage Molen: rietdek kap vervangen.

Bovenstaande opsomming is indicatief. Op basis van de technische staat van een molen kan de planning wijzigen.



Project: restauratie stenen molens

Een aantal van de stenen molens op de Nederwaard heeft te kampen met lekkageproblematiek. In 2022 is samen met de molenbewoners van de Nederwaard een bezoek gebracht aan de restauratiewerkplaats Schiedam. In 2023 starten we met de aanpak van lekkage in de molens van de Nederwaard. Concreet gaat het in 2023 om:

- Restauratie van molen 8 Nederwaard;
- Behandeling gevels molens 3 en 4 Nederwaard.

Later zullen ook de molens 7 en 2 van de Nederwaard aangepakt worden.

Project Wisboomgemaal

In 2022 is gestart met de restauratie van de fundering van het Wisboomgemaal, de restauratie van de centrifugaalpomp en het herstel van de kroosbruggen. De laatste twee onderdelen worden in 2023 afgerond. Daarnaast wordt het Wisboomgemaal heringericht. Een belangrijk onderdeel van de herinrichting zal worden gevormd door een maquette van het oude Wisboom-stoomgemaal, die middels een interactieve presentatie het publiek laat kennis maken met alle facetten van het gemaal.

Project Hulpgemaal

Hulpgemaal De Fabriek / Hakkesteeg zal een metamorfose ondergaan. De filmzaal wordt heringericht en er wordt een nieuwe film gemaakt. Daarnaast wordt een permanente tentoonstelling ingericht over de “dilemma’s van erfgoed”, waar aan de hand van de geschiedenis van Kinderdijk-Elshout bezoekers meegenomen worden in wat nu erfgoed is en wat krachten zijn die maken dat soms wel en soms niet erfgoed behouden is gebleven. Het gebouw krijgt een verdere visuele aanpassing. In 2023 richten we ons op de uitwerking van de plannen. Eind 2023 start de uitvoering en dit project wordt opgeleverd in 2024.

Project: Vos & Zn.

De “cruiser” Vos & Zn., een schip dat al tientallen jaren vaart in het Werelderfgoed Kinderdijk, wordt voor het eerst sinds lange tijd “op de kant getild” voor groot onderhoud. Daarbij wordt de staat van het schip onderzocht en wordt bekeken of dit schip verder verduurzaamd / geëlektrificeerd kan worden.

Huurbeleid

In samenspraak met de huurdersvereniging “Vereenigde Molenbewoners” is in 2022 gesproken over een nieuw huurbeleid en daarbij behorende nieuwe standaard-huurovereenkomsten en -erfovereenkomsten. In 2023 willen we dit traject afronden. Daarbij is bijzondere aandacht voor het duurzaam bewonen van de molens in het Werelderfgoed. Niet alleen gaat het om duurzaamheidsmaatregelen in en rondom de monumenten, ook zoeken we naar een optimale balans tussen enerzijds het behoud en bescherming van de monumentale waarden en anderzijds een duurzaam wooncomfort in de toekomst.



c. Activiteiten en projecten Publiek

25 jaar Werelderfgoed Kinderdijk

Op 6 december 1997 is het molencomplex Kinderdijk-Elshout bijgeschreven op de Werelderfgoedlijst van UNESCO. Dit betekent dat wij op 6 december 2022 25 jaar Werelderfgoed zijn. Om dit te vieren zullen gedurende de periode 6 december 2022 – 6 december 2023 verschillende activiteiten plaatsvinden, meestal op de 25^e van de maand. Daarnaast wordt voor de verjaardag van Werelderfgoed Kinderdijk een speciaal logo ontworpen dat terug komt in verschillende publicatie uitingen.

Project: nieuw reserveringssysteem

Voor het reserveren van steigers en arrangementen is een nieuwe applicatie in gebruik genomen: Smart Event Manager. In 2023 wordt deze applicatie actief ingezet voor het verwerken van de reserveringen. Daarbij worden ook nieuwe arrangementen ontwikkeld. Door dit nieuwe systeem is het mogelijk is om makkelijker te schakelen binnen verschillende afdelingen van SWEK en ook daarbuiten.

Project: informatievoorziening

In het kader van het bezoekersmanagement binnen het Werelderfgoed wordt gekeken naar de informatievoorziening naar de bezoeker. We willen bezoekers meer sturen en verleiden om niet alleen en direct de museummolens te bezoeken of een rondvaart te maken, maar ook andere bezoeklocaties (eerst) te bezoeken, zoals het Wisboomgemaal of het Hulpgemaal. Bewegwijzering kan en moet duidelijker, maar ook digitale hulpmiddelen (zoals gps trackers) zetten we in. In 2023 maken we een plan voor de toekomst.

Verbeteren bezoekerscentrum

Het nieuwe bezoekerscentrum is in het najaar van 2019 in gebruik genomen. Na twee jaren van corona is in 2022 voor het eerst het bezoekerscentrum “getest” middels de ontvangst van grote bezoekersstromen. In 2023 willen we kleine aanpassingen doen in het bezoekerscentrum die de beleving en exploitatie verbeteren. Daarbij gaat het concreet om:

- Verbeteren van de presentatie van de ontvangstruimte / entreebalie;
- Verbeteren van de uitstraling van de giftshop, de horeca en het terras;
- Realisatie van een tourniquet bij de toiletten, waarmee betaald toiletbezoek mogelijk gemaakt wordt.

Bezoekersmanagement

Ook in 2023 zorgt Stichting Werelderfgoed Kinderdijk voor de uitvoering van het bezoekersmanagement. Het plan hiervoor is opgenomen in de bijlage bij deze begroting.

Voor wat betreft het bezoekersmanagement binnen het Werelderfgoed zetten we in op het versterken van de teams op de recepties (receptie groepen en receptie bezoekerscentrum) en de locatiecoördinatoren. Ook gaan we meer gebruik maken van dataverzameling en data-analyse.

Ketenmobiliteit in de Drechtsteden

Samen met partijen in de Waterdriehoek / Drechtsteden wordt gestart met de aanpak ketenmobiliteit riviercruisemarkt. Middels deze aanpak ontstaat binnen de Waterdriehoek een netwerk van steigers voor de riviercruisevaart, waterbuslijnen en boekbare excursies.



Werelderfgoed Kinderdijk is spil in de aanpak van de ketenmobiliteit. In 2023 wordt gestart met de eerste excursies in dit kader. Wij werken hierin samen met de gemeenten Alblasterdam, Dordrecht, Zwijndrecht, de Waterbus en riviercruisebedrijven Viking en Skylla.

Retail

Binnen de retail (horeca en souvenirs) staat 2023 in het teken van verdere implementatie van het “Verhaal van Kinderdijk”. We zetten in op productontwikkeling, waarbij het Verhaal leidend is. Daarbij gaan we ook kijken waar en in hoeverre we regionale partijen uit de Alblasterwaard en de Drechtsteden kunnen betrekken.

d. Overige activiteiten en samenwerkingen

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk maakt onderdeel uit van diverse netwerken en samenwerkingsverbanden. Hieronder worden de meeste belangrijke samenwerkingsverbanden uitgelicht.

Bestuurlijk Platform Kinderdijk / Uitvoeringsprogramma Kinderdijk 2030

Het Bestuurlijk Platform Kinderdijk (BPK) is het overlegplatform voor alle zaken die spelen rondom het Werelderfgoed Kinderdijk. In het platform zijn vertegenwoordigd de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Provincie Zuid-Holland, Waterschap Rivierenland, Gemeente Molenlanden, Gemeente Alblasterdam en Stichting Werelderfgoed Kinderdijk. Het BPK komt vier keer per jaar bij elkaar en wordt voorgezeten door de Burgemeester van Molenlanden. Het kernteam ondersteunt het BPK.

Kern van de samenwerking is het Uitvoeringsprogramma Kinderdijk 2030 (zie ook hierboven). Voor 2023 zal naast het bezoekersmanagement (zie bijlage) de ontwikkeling van de Entreezone het belangrijkste onderwerp van gesprek zijn in het BPK.

Waterdriehoek

De Waterdriehoek herbergt de iconen Biesbosch, Dordrecht en Werelderfgoed Kinderdijk. In dat kader is Stichting Werelderfgoed Kinderdijk onderdeel van verschillende samenwerkingsverbanden in de Waterdriehoek. Eerder werd al de aanpak van de ketenmobiliteit genoemd. Met partijen uit de Waterdriehoek maakt SWEK onderdeel uit van de Uitvoeringscoalitie Waterdriehoek, waarbij op basis van de gezamenlijke ambitie van partijen een investeringsprogramma wordt geformuleerd. Daarnaast participeert SWEK in de Erfgoedtafel Waterdriehoek die wordt georganiseerd door de Provincie Zuid-Holland en waarbij partijen in de regio met elkaar uitvoering geven aan het erfgoedbeleid.

Stichting Werelderfgoed Nederland

Alle Werelderfgoederen die vallen binnen het Koninkrijk der Nederlanden zijn vertegenwoordigd binnen de Stichting Werelderfgoed Nederland. Stichting Werelderfgoed Nederland wil de bewustwording van het Werelderfgoed in Nederland vergroten en de onderlinge samenhang en samenwerking vergroten. Tevens verzorgt deze stichting de belangenbehartiging van de Werelderfgoederen naar buiten toe. De directeur-bestuurder van Stichting Werelderfgoed Kinderdijk maakt onderdeel uit van het Algemeen Bestuur van de stichting. In 2023 maakt Stichting Werelderfgoed Nederland een strategisch plan voor de toekomstige activiteiten. Stichting Werelderfgoed Kinderdijk verzorgt sinds enige jaren de organisatie van de Fiets- en Wandelbeurs en doet dat ook in 2023.



SWEK en haar omgeving

Ook in 2023 wordt op regelmatige basis overlegd met de directe omgeving van het Werelderfgoed. De Belangenvereniging Leefbaarheid Kinderdijk is de gesprekspartner als het gaat om verbinding tussen de belangen van het dorp Kinderdijk en het Werelderfgoed.

Met de “Vereenigde molenbewoners” , de huurdersvereniging van het Werelderfgoed Kinderdijk, wordt vier keer per jaar een regulier overleg gevoerd. Daarbij gaat het vooral over huurderszaken en ook over de algemene gang van zaken in het Werelderfgoed. In 2023 wordt onder meer samen met deze vereniging een nieuw huurbeleid vormgegeven.



4. Begroting 2023

Exploitatiebegroting

	Begroting 2023
Baten	
Baten bezoek (entree, steigers, gidsen)	4.313.046
Verkopen retail (horeca en souvenirs)	
• Inkomsten verkopen	2.150.400
• Minus inkoopwaarde	861.216
• Bruto marge verkopen	<u>1.289.184</u>
• Bruto marge in %	60%
Onderhoudsbijdragen	183.534
Huurinkomsten molens	50.000
Overige inkomsten	196.300
Totaal baten	6.032.064
Lasten	
Personeelskosten	2.726.305
Vrijwilligers	127.000
Afschrijvingen	380.000
Huisvestings- en onderhoudskosten	1.372.950
Verkoopkosten	175.000
Kantoorkosten	150.000
Algemene kosten	157.500
Onvoorzien	200.000
Bijdrage vm-WEK	77.700
Financiële lasten	93.000
Totaal lasten	5.459.455
Resultaat exclusief projecten	572.609
Resultaat projecten (=eigen bijdrage SWEK)	100.000
Resultaat inclusief projecten	472.609

Korte toelichting op de exploitatiebegroting

Baten

- Bij het berekenen van de inkomsten uit bezoek gaan we uit van 324.000 betalende bezoekers, waarvan 135.000 individuele bezoekers (20% stijging ten opzichte van 2022) en 189.000 groepsbezoekers (stijging van zo'n 18% ten opzichte van 2022). Een groot deel van de groepsbezoekers komt middels een riviercruise.



- De bruto marge verkopen, horeca en souvenirs, is bepaald aan de hand van de stijging van het bezoek. De inkomsten horeca zijn daarbij gerelateerd aan de individuele bezoeker, de inkomsten souvenirs zijn gerelateerd aan het totale (betalende) bezoek. In 2023 willen we de inkomsten per bezoeker en de marge verbeteren.
- De onderhoudsbijdragen van het Rijk en de Provincie Zuid-Holland zijn conform de beschikkingen voor het subsidiabele onderhoud van de monumenten (19 molens en het Wisboomgemaal).
- De huurinkomsten molens zijn wat verhoogd, aangezien in 2023 de Lage Molen wordt verhuurd.
- Vanaf 2023 moet betaald worden voor toiletgebruik door niet-betalende bezoekers. Deze inkomsten (10.000 euro) vallen binnen de post overige inkomsten.
- Onder overige inkomsten vallen verder onder meer de sponsorinkomsten en de dienstverleningsovereenkomst Docking Dordrecht (reserveringen riviercruises in de regio).

Lasten

- De personeelskosten stijgen flink. Dit komt enerzijds omdat in 2023 er geen NOW-steun meer is. Daarnaast is ook de bezetting in de operatie hoger, gelet op de ervaringen in 2022 op de verschillende bezoeklocaties. De organisatie is uitgebreid met een Hoofd Erfgoed. En ook is rekening gehouden met de cao-verhoging van de lonen.
- De kosten vrijwilligers betreffen de vergoedingen aan vrijwilligers en andere kosten zoals uitjes en jubilarissen.
- In de post afschrijvingen zijn ook de investeringen in 2023 meegenomen.
- De post huisvesting- en onderhoudskosten stijgen ten opzichte van 2022. Dit komt onder meer door gestegen materiaalkosten en ook gestegen kosten voor inhuur (o.a. groenbeheer, molenonderhoud).
- De kosten voor molenonderhoud bedragen in 2023 604.000 euro. Deze post bestaat uit een dotatie aan de voorziening Groot Onderhoud van 295.000 euro, kosten voor klein, niet subsidiabel onderhoud van 95.000 euro, algehele inspectie en klein subsidiabel onderhoud van 114.000 euro en 100.000 voor dotatie aan een voorziening restauratie lekkage stenen molens. Dit bedrag is exclusief inzet eigen personeel. Vanaf 2022 zijn we meer onderhoud zelf gaan doen.
- De verkoopkosten betreffen kosten voor marketing, communicatie en evenementen. Hierin is onder meer een budget opgenomen voor het 25-jarig jubileum.
- De kantoorkosten, algemene kosten en financiële lasten zijn jaarlijkse vaste lasten. In de algemene kosten is een post energie opgenomen. De kosten stijgen daarbij wel, maar met een relatief gering bedrag, aangezien we nu nog een gunstig abonnement hebben voor gas dat eind 2023 afloopt.
- De post onvoorzien is relatief hoog gesteld vanwege de onzekerheid met betrekking tot de cao in relatie tot de stijgende prijzen.
- Op basis van het verwachte aantal bezoekers is de bijdrage aan het vm-WEK 77.700 euro (1,05 euro per bezoeker boven 250.000 bezoekers).



Projecten

In 2023 worden twee projecten uitgevoerd, zijnde de restauratie en de vormgeving van de educatie van het Wisboomgemaal en herinrichting van het Hulpgemaal.

Wisboomgemaal

Dit project is in 2022 gestart en in 2022 is de fundering gerestaureerd en zijn de centrifugaalpompen gereviseerd. Het is de bedoeling om het gemaal weer werkend te maken en daarmee demonstraties te bieden voor bezoekers. In 2022 is gestart met de realisatie van de kroosbruggen, de laatste stap in het werkend krijgen van het gemaal. Daarnaast wordt ook de inrichting verbeterd middels educatieprojecten. Onder meer zal de maquette die thans wordt gemaakt door drie vrijwilligers prominent laten zien hoe het oude stoomgemaal eruit zag. De eigen bijdrage, zijnde de totale kosten minus de reeds verstrekte subsidie van de Provincie Zuid-Holland en bijdragen van fondsen (zowel toegekend als in aanvraag) wordt geschat op 100.000 euro.

Hulpgemaal De Fabriek / Hakkesteegt

Het Hulpgemaal Hakkesteegt is bekend onder de naam De Fabriek. Dit hulpgemaal is in 2019 als replica teruggebouwd in Werelderfgoed Kinderdijk. In 2023 ondergaat dit gebouw een metamorfose en wordt een permanente tentoonstelling ingericht over “dilemma’s van erfgoed”. Daarnaast wordt ook de filmzaal heringericht en wordt een nieuwe film gemaakt, aansluitend op het “Verhaal van Kinderdijk”. Voor dit project dat is begroot op 198.000 euro is reeds een voorziening van 60.000 euro opgenomen binnen de financiën van de SWEK. Daarnaast is een bijdrage van de Erfgoedlijn Waterdriehoek toegekend van 99.000 euro. Het restant willen we middels fondsenwerving ophalen. Wij schatten dit als haalbaar in.

Investeringsbegroting

Voor 2023 voorzien wij vooral kleine investeringen:

- Investerings ICT (o.a. GPS trackers, update SWEK planning, werkplekken): 44.000 euro.
- Investerings bezoekerscentrum, inclusief horeca en souvenirs: 50.000 euro.

Deze investeringen vallen binnen de post afschrijvingen in de exploitatiebegroting.



Liquiditeitsbegroting

De ontwikkeling van de liquiditeit over 2023 is als volgt.

<u>Kasstroommutatie 2023</u>		
Netto resultaat		€ 472.609
+ Afschrijvingen		€ 380.000
+ Dotaties voorzieningen		€ 537.500
Mutaties werkkapitaal		
+ Nog te ontvangen NOW bijdragen	€ 300.000	
+ Afrekening PZH Entreezone 2019	€ 347.000	
		€ 647.000
Mutatie kasstroom uit operationele activiteiten		€ 2.037.109
Investeringsactiviteiten	- € 94.000	
Onttrekking voorziening subsidiabel onderhoud	- € 731.000	
Mutatie kasstroom uit investeringsactiviteiten en voorzieningen		- € 825.000
Nieuwe leningen	€ 0	
Aflossingen	- € 194.003	
Mutatie kasstroom uit financieringsactiviteiten		- € 194.003
Totaal netto kasstroom		€ 1.018.106



Bijlage: begroting bezoekersmanagement

In 2023 heeft de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk (SWEK) voor het tweede jaar de uitvoering van het bezoekersmanagement op zich genomen. Het bezoekersmanagement is een samenwerking tussen de SWEK, gemeenten Molenlanden en Alblasterdam waarbij Waterschap Rivierenland en Provincie Zuid-Holland agendalid zijn. Nu de uitvoering in handen is van SWEK is het plan en de begroting hiervoor ook als bijlage opgenomen in de begroting 2023 van SWEK.

Daarbij richt dit plan zich op de vervoersstromen buiten het Werelderfgoed. SWEK begeleidt en vervoert daarnaast ook bezoekers binnen het Werelderfgoed, dit valt binnen de reguliere begroting van SWEK. Tenslotte is naast de fysieke operatie ook marketing en communicatie een belangrijk onderdeel van het bezoekersmanagement.

Doelstellingen bezoekersmanagement

Het bezoekersmanagement is onderdeel van het Uitvoeringsprogramma Kinderdijk 2030 en heeft als doelstelling de bezoekers aan het Werelderfgoed op een goede klantvriendelijke en liefst zo duurzame wijze naar, in en van het Werelderfgoed Kinderdijk te begeleiden.

Hoofdpijnen 2023

Alle maatregelen zijn er op gericht de bezoeker gebruik te laten maken van het Transferium in Alblasterdam en de nieuw in gebruik te nemen Bus en Camper Parking Kinderdijk, bekend als Westrand. Het is de bedoeling het parkeren voor bezoekers in de kernen Kinderdijk en West-Kinderdijk onmogelijk te maken en daarmee overlast te voorkomen.

- Vergunningparkeren van 19 maart t/m 5 november 2023 in (West) Kinderdijk. We verlengen de periode met 5 dagen. Totaal van 235 dagen.
- Voor alle parkeergelegenheden dus zowel in Alblasterdam, Kinderdijk en Nieuw Lekkerland geldt dat parkeren enkel mogelijk is in combinatie met de aankoop van een entreeticket Kinderdijk.
- De shuttlebus rijdt 7 dagen per week in de aangewezen periode vanaf 08.30 uur tot 18.00 uur. Het volgt de openingstijden van Kinderdijk.
- De prijsstelling voor het autoparkeren in Kinderdijk en Alblasterdam blijft gelijk aan 2022.
- Het parkeerterrein Zuiderstek Alblasterdam zal beheerd gaan worden door Tourist info Alblasterdam. Zij zijn de gastheer ter plekke en verzorgen ook de faciliteiten qua sanitair. Tevens faciliteren ze de fietsverhuur wat een prominent onderdeel is naast de shuttlebus.
- Bus- en Camper Parking Kinderdijk in Nieuw Lekkerland zal vanaf 15 maart 2023 in gebruik genomen worden en volledig stand alone operationeel zijn. De Vletstraat zal niet meer ingezet worden voor het parkeren van campers.
- Om gefundeerde plannen te vormen voor het bezoekersmanagement en ondersteund door de uitkomst van het draagkrachtonderzoek zal voor 2023 weer een volledig bezoekersonderzoek uitgevoerd gaan worden. Het bezoekersonderzoek 2022 wordt gezien als een nulmeting. Dit bezoekersonderzoek kan ingezet worden voor verdere uitwerking Westrand (fase 2) en het nieuwe Transferium Poort aan de Noord.
- In 2023 zal geïnvesteerd gaan worden in digitale informatievoorziening op alle drie de locaties Alblasterdam, Kinderdijk en Nieuw-Lekkerland. Dit maakt het mogelijk de shuttlebus live te volgen en zo de bezoeker te voorzien van actuele informatie.



Plannen per modaliteit

Auto's

- Automobilisten worden naar de parkeerplaats Zuiderstek- Alblasserdam geleid. Dit gebeurt zowel door communicatie op de website als ook door middel van fysieke maatregelen in Alblasserdam: door bewegwijzering.
- Op de beheerde parkeerplaats parkeert men met een vooraf gekocht combiticket of door deze ter plaatse aan te schaffen. Parkeren zonder een ticket aan te schaffen lukt dus niet.
- Met het combiticket kan men vervolgens kiezen voor vervoer naar het Werelderfgoed per shuttlebus of per fiets.
- De exploitatie van de parkeerplaats wordt verzorgd door Tourist Info Alblasserdam.
- Uitsluitend als overloop blijft het parkeren bij SWEK mogelijk heel het jaar rond.

Campers

- Overnachtende bezoekers met een camper gaan naar het Camperpark Kinderdijk op Sportpark Souburgh in Alblasserdam. Op de parkeerplaats kan men een fiets huren voor verder vervoer naar het Werelderfgoed.
- Campers die alleen willen parkeren overdag (en dus niet overnachten) worden geleid naar de Bus en Camper Parking Kinderdijk in Nieuw-Lekkerland.
- Vanuit hier kan men te voet of per eigen fiets zich richting het Werelderfgoed begeven.

Touringcars / groepsvervoer

- Touringcars stoppen op de stop&go zone Werelderfgoed Kinderdijk en zetten de gasten daar af. Hier zijn zes plaatsen beschikbaar. De bus zal doorrijden naar de Bus en Camper Parking Kinderdijk en wacht daar tot de bezoekers weer gereed zijn om opgehaald te worden.
- Groepen worden via de groepsentree het Werelderfgoed Kinderdijk in geleid. Groepen die bezoeken nemen altijd een arrangement af in het Werelderfgoed.

Personenvervoer over water

- Het Werelderfgoed heeft een waterbushalte. SWEK gaat vanaf 2023 de samenwerking met de Waterbus / Blue Amigo intensiveren. Bezoekers van het Werelderfgoed worden gestimuleerd een combiticket kopen voor hun bezoek aan het Werelderfgoed in combinatie met vervoer via de Waterbus / Blue Amigo.
- De nieuwe steiger die gescheiden aan- en afvoer van bezoekers regelt is nog niet gerealiseerd. Voor de veiligheid zal er tijdens drukke dagen toezicht op de veiligheid worden ingezet. Hiervoor worden afspraken gemaakt met Blue Amigo.
- Het Driehoeksveer doet Kinderdijk ook aan, de exploitatie hiervan is ook in handen van Blue Amigo. Derhalve wordt dit veer meegenomen in de afspraken van het combinatieticket.
- Het veer Krimpen aan de Lek – Kinderdijk. Met het veerbedrijf wordt samengewerkt en er wordt naar elkaar verwezen. Met het veerbedrijf lopen gesprekken om ook de exploitatie van de steiger nabij de veerstoep te beheren, zodat ook hier grip op de bezoekersstromen wordt gerealiseerd.



Organisatie

De SWEK en de gemeenten Alblasterdam en Molenlanden werken integraal samen bij de aanpak van het bezoekersmanagement. Voor afstemming met partijen (zoals het Waterschap en Tourist Info Alblasterdam) is een werkgroep opgericht die regelmatig overlegt over de uitvoering van het plan bezoekersmanagement. SWEK heeft daarnaast een interne werkgroep bezoekersmanagement, onder leiding van het management, waarin naast de projectleider bezoekersmanagement ook het hoofd marketing en communicatie en het hoofd logistiek van de SWEK deelnemen.

Voor 2023 zal een externe projectleider ingezet worden voor 20 uur per week.

Begroting 2023

De begroting 2023 kent ten opzichte van de begroting 2022 een gewijzigde opzet. De ingebruikname van de nieuwe Bus- en Camper Parking Kinderdijk heeft invloed op het exploitatieresultaat en daarbij gepaard gaande investeringen.

Op dit moment (25-11-2022) zijn de volledige baten, lasten en investeringen nog niet bekend. Deze zullen aan de hand van enkele keuzes nog in de werkgroep bezoekersmanagement besproken moeten worden.

Het exploitatieresultaat zal spoedig bekend worden. Dit resultaat valt binnen het verrekeningsmechanisme dat overeengekomen is met de gemeenten Alblasterdam en Molenlanden.